

Dane osobowe i ochrona tożsamości

WIEDZA W PIGUŁCE

Tożsamość osoby to cechy wyróżniające, określające to, kim lub czym ona jest i co ma dla niej znaczenie. Te cechy nie tylko określają twoją osobowość, charakter czy upodobania, lecz także pozwalają „odnaleźć cię w tłumie”, czyli zidentyfikować.

Informacje, które pozwalają na identyfikację osoby, nazywamy danymi osobowymi. Dane osobowe to wszelkie informacje pozwalające bez większego wysiłku zidentyfikować konkretną osobę. Nie ma zamkniętego katalogu danych osobowych, ale mogą to być m.in.

- imię i nazwisko
- adresy zameldowania i zamieszkania
- numery identyfikacyjne np. PESEL
- informacje o obywatelstwie
- informacje o cechach fizycznych
- wiek
- wykształcenie
- informacje o sytuacji finansowej

Dane osobowe są przetwarzane, czyli m.in. zbierane, przechowywane i opracowywane w bazach. Bazy mogą tworzyć zarówno urzędy czy szkoły, jak i prywatne firmy. Logując się do serwisów internetowych, często podajesz dane osobowe. Niekiedy musisz też wyrazić zgodę na przetwarzanie danych osobowych, w szczególności jeśli jakiś serwis internetowy chce wykorzystywać twoje dane w celach marketingowych, bądź chce przekazać je innej firmie.

Masz prawo wiedzieć, jakie twoje dane są przechowywane i jak są wykorzystywane. W każdej chwili możesz cofnąć zgodę na przetwarzanie twoich danych osobowych. Nie możesz jednak zażądać np. aby twoje dane zostały usunięte z bazy danych PESEL lub z bazy danych twojej szkoły.

Istnieje zjawisko kradzieży tożsamości. Jest to podszywanie się pod kogoś. Celowo wykorzystuje się dane osobowe innej osoby, głównie w celu uzyskania korzyści majątkowej. Niektórzy robią to też z powodów prywatnych, np. przez zazdrość lub zwykłą złośliwość.

Ochrona danych osobowych ma na celu zadbanie o prawo do prywatności, które jest jednym z praw człowieka. Prawo do prywatności to dobro osobiste. Oznacza ono, że poza przypadkami, które są wskazane w ustawie, nikt nie może gromadzić i udostępniać innym twoich danych osobowych bez twojej wiedzy lub jeśli sobie tego nie życzysz.

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

Zadanie 1.

Oznacz zdania jako prawdziwe lub fałszywe.

1. PESEL to dana osobowa. [Prawda/Fałsz]

2. Można zarządzać usunięcia swojego numeru PESEL z bazy danych PESEL, składając specjalne oświadczenie. [Prawda/Fałsz]
3. Bazy danych mogą tworzyć tylko urzędy i szkoły. [Prawda/Fałsz]
4. Co do zasady każdy ma prawo wiedzieć, jakie jego dane osobowe są przechowywane i wykorzystywane. [Prawda/Fałsz]
5. Przetwarzanie danych osobowych, poza przypadkami ujętymi w ustawach, najczęściej wymaga zgody osoby, której to dotyczy. [Prawda/Fałsz]
6. Imię lub nazwisko to dana osobowa, bo jest unikatowe. [Prawda/Fałsz]
7. Istnieje zamknięta lista danych osobowych. [Prawda/Fałsz]
8. Podszywanie się pod kogoś innego to kradzież tożsamości. [Prawda/Fałsz]

SŁOWNICZEK

- **prywatność:** sfera życia człowieka, w którą nie należy wkraczać bez pozwolenia. Ma ona swój aspekt cielesny, terytorialny, informacyjny i komunikacyjny. Prywatność jest chroniona przez prawo (m.in. przez Konstytucję RP i akty prawa międzynarodowego). Ograniczenie prawa do prywatności możliwe jest tylko w określonych sytuacjach (na przykład ze względu na bezpieczeństwo publiczne czy ochronę zdrowia).
- **anonimowość:** brak możliwości zidentyfikowania osoby.
- **dobra osobiste:** dotyczą prywatnej sfery życia. Są nimi w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, zdrowie, życie psychiczne, rodzinne i prywatne, kultura pamięci osoby zmarłej oraz poczucie przynależności do określonej płci.
- **polityka prywatności:** dokument umieszczany na witrynie internetowej w celu poinformowania użytkowników o tym, jakie dane osobowe są o nich zbierane i jak będą wykorzystywane.
- **dane osobowe wrażliwe:** dane osobowe, które podlegają szczególnej ochronie. Należą do nich informacje o rasie, pochodzeniu etnicznym, poglądach politycznych, przekonaniach religijnych, stanie zdrowia, przynależności partyjnej, związkowej lub zawodowej, kodzie genetycznym, nałogach, życiu seksualnym, skazaniach i orzeczeniach dotyczących mandatów i kar.

Tekst: Joanna Ruta Baranowska, scenariusz: Weronika Paszewska, konsultacja merytoryczna: Piotr Wąglowski, Dorota Głowacka. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez [Fundację Nowoczesna Polska](#).

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](#).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/dane-osobowe-i-ochrona-tozsamosci/>.

Publikacja dofinansowana ze środków Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe.

Podstawa programowa:

Informatyka, III poziom edukacyjny

Cele kształcenia

V. Ocena zagrożeń i ograniczeń, docenianie społecznych aspektów rozwoju i zastosowań informatyki.

Nowa podstawa programowa:

Informatyka, VII-VIII klasa

Treści nauczania

Uczeń opisuje kwestie etyczne związane z wykorzystaniem komputerów i sieci komputerowych, takie jak: bezpieczeństwo, cyfrowa tożsamość, prywatność, własność intelektualna, równy dostęp do informacji i dzielenie się informacją.

Etyka, IV-VIII klasa

Treści nauczania

Uczeń podaje przykłady właściwego i niewłaściwego wykorzystywania nowoczesnych technologii informacyjnych.

Informatyka, liceum i technikum

Treści nauczania

stosuje dobre praktyki w zakresie ochrony informacji wrażliwych (np. hasła, pin), danych i bezpieczeństwa systemu operacyjnego, objaśnia rolę szyfrowania informacji.